

© 2014 by Editura POLIROM

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezentă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: © Andrei Gamară, *Eroarea*, 2012

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1,
et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

IUGA, NORA

Harald și luna verde / Nora Iuga. – Iași: Polirom, 2014

ISBN print: 978-973-46-4895-5

ISBN eBook: 978-973-46-4934-1

ISBN PDF: 978-973-46-4935-8

821.135.1-31

Printed in ROMANIA

Nora IUGA

— Fiction-Ltd —

Harald
și luna verde

roman

POLIROM
2014

În Parcul Titan, pe banca de sub arțarul desfrunzit, Sam scoate cu grijă o țigară din pachetul de Cișmigiu superlong. Înainte fuma BT, dar acum, după accidentul vascular, a trebuit să reducă drastic țigările, aşa că a trecut pe Cișmigiu. Astea chiar dacă le taie pe din două, tot mai rămân opt fumuri bune de tras în piept. Unde naiba mi-am pus bricheta? – bombăne ca de-obicei, căutându-se în buzunarele de la geacă. O geacă scorojită, ce-i drept, din piele. A primit-o de la Bondy, unchiul din Israel. Acum e fericit. I se citește pe față. În sinea lui se bucură că Anda n-a venit nici azi. E singur și poate fuma o țigară întreagă în voie, fără previziunile sumbre ale Stanei sau rugămințile storcătoare de lacrimi ale Andei. Amândouă se întrec care mai de care în a-i vrea binele. Da, o s-o sfârșească în cărucior, fie cu piciorul amputat din cauza arteritei, fie paralizat, că accidentele vasculare au început să-l caute pe nepusă masă ca niște prieteni vechi care nu se mai ostenesc să bată la ușă. Hai, cărați-vă de-aici, vreau să-mi tihnească... și toamna, și iarna coboar-amândouă; și plouă, și ninge – și ninge, și plouă... iar, și mai departe, vizorul e aburit, mereu în același loc, de ce la aceleași cuvinte? Dar n-ai decât 58 de ani! și vara trecută la Viena Stana s-a dus la Naschmarkt să târguiască eu ca acum singur pe bancă cu țigara superlong fixam obeliscul în fața Karlsdomului s-a oprit amazoana lungă și slabă n-avea cravașă și-a lovit călcâiele avea carâmbi *Hello Pappi, ich bin da!*¹ am înțeles să trăiți mai departe noaptea minții o casă cu două etaje după colț calcanul pictat cu pisici în toate culorile râdea față ei fardată strident râdea tare să fi avut 40 dar la cum se țin ele poate avea și 55 eu nimic dădeam din umeri un profesorăș de provincie un fost belfer cu dizabilități pune bani deoparte pentru eventualitatea

1. Hallo, tăticule, sunt aici! (germ.).

unui scaun cu rotile și amazoana *Komm, Pappi, komm!*¹ i-a fugit un ochi la ciorap nu văd corpul-delict sunt naiv un nenorocit de Rodrigo mă clatin între pasiune și onoare Ximena e la Naschmarkt cumpără organe... Uite-o la capătul aleii. Vine spre mine cu mersul țeapăn de tambur-major într-un făș oliv matlasat. E Anda... de departe-o văd venind și aş dori să mi se pară... iar bruiaju, parcă-s Radio Europa Liberă. Adevărul e că-mi plăcea aici singur cu Viena, cu Karlplatzul, cu amazoana. Mai trag un fum și arunc țigara. Anda se oprește în fața lui. Îi zâmbește ca un copil care-ți întinde pumnii strânși. Ghici. Am fost la Foișor. M-au ținut într-o carcasă de ghips și mi-au schimbat corsetul. Åsta nou e mai răscroit, îmi permite mai multă mobilitate. Uite, pot să fac câțiva pași de dans. Fata începe să valseze fredonând: Barca pe valuri plutește... râde. Râde și Sam. Arțarul scoate un sunet ușor răgușit în vântul de noiembrie. Mi-ai lipsit, ii spune Sam când fata se-ăsază pe bancă lângă el. Începe să fulgiască. Și RMN-ul ce spune? Grefa a fost preluată perfect de coloană. Grefa nu mai e un substitut, înțelegi, e chiar organul. Cred că asta se cheamă iubire. Omul se bucură de viață atât timp cât organele lui se iubesc unele pe altele. Sună foarte convingător. Numai că bucuria asta, cum zici tu, e ca împletitura bunicii pe față și pe dos. Și ce-i pe dos ne ascund organele noastre. Și dacă n-am lua în seamă ce-i pe dos? întreabă Anda, vrând să-l provoace. Nu-i exclus! De mult am vrut să-ți spun ce mi s-a întâmplat la începutul toamnei, dar am tot amănat. Am primit un mic colet din București, de la o persoană necunoscută cu nume ciudat, Lonko Zander. Noroc că Stana nu era acasă. Altfel s-ar fi repezit ea mai întâi să-l cenzureze și abia pe urmă, dacă se convingea că... Anda se apieacă și ridică de pe jos o frunză de arțar,

1. Vino, tăticule, vino! (germ.).

o netezește cu palma și și-o pune cu grijă pe genunchi... îmi dădea voie să-l citesc. Da, e vorba de un caiet, mai precis de un jurnal, scris de un balerin adolescent care a fost internat împreună cu Leon în lagărul de la Sachsenhausen. Ce scrie acolo te face să regrezi că omenirea n-a rămas în comuna primitivă. Anda, crede-mă, nu sunt un exaltat, un fanatic, lucrurile astea nu le spui decât cuiva care n-o să te judece, nici n-o să te înțeleagă greșit. Adevărurile intime cele mai ascunse nu le spunem prietenilor aproiați, le spunem celor care n-au nici un temei să ne suspecteze. Anda îl ascultă cu ochii la frunza de arțar și, fără să-și dea seama, începe încet, încet să-o fărâmițeze între degete. Anul trecut am fost cu Stana în Italia, primise o invitație din partea Institutului Cultural Francez din Milano să țină un referat despre *Iubirea în Europa*. Sar de la una la alta. Participanții din Franța, Italia, Belgia și Spania au vorbit despre iubire, cum e ea peste tot și mereu la fel și totuși nu la fel, fiindcă vorbește toate limbile pământului, pleacă și rămâne în același timp, că-i născută odată cu poezia. Băteau câmpii, dar era frumos ce spuneau poeții și m-am gândit o clipă că tocmai asta, mai mult decât munca, înțelegi, a umanizat animalul, cred că poezia e singura în stare să urâtească sau să înfrumusețeze iubirea după propriul chip. Mă simteam bine, ieșisem din carapace. Și deodată a luat microfonul reprezentanta Germaniei, o Tânără la vreo 30 de ani, cam brunetă pentru o nemăoaică. Nadja Bratașvili se stabilise în Germania după căderea Zidului. Era născută în Georgia, sigură pe sine, parcă lătra când vorbea, ca un dresor de animale sălbaticice. Cunoștea bine trauma Germaniei. Ea n-a vorbit despre iubire, a vorbit despre politică. Georgianca a vorbit despre gulag și despre ravagiile unei vieți netrăite în țara cu oameni frumoși care mâncau cașă cu blidul de tablă în mâini și spinarea lipită de o sobă rece. Îi vedeam

la lampa de gaz, aşteptând în beciuri să treacă vaca roşie care înghită copii. Când stai cu frica la masă, când te culci cu frica, iubirea devine un animal preistoric, spunea. O ascultam uluit și mă vedeam pe mine ghemuit în patul imens, lângă mine sforția Erinia, o morsă albă și grasă. Îi luasem locul lui Leon, citeam la lumina lunii, făceam economie la curent, *Une saison en enfer*, îmi venea să-i pup picioarele lunganului care scrisese cartea aia... și bucuria de-atunci când ne întâlneam prin parcuri, când împărțeam un cornet de semințe cu o fată în cinematografele sordide din Piața Matache Măcelaru, toate s-au petrecut în Estul săla blestemat. Pe mine nu mă poate minți eroina asta din Tânără Gardă în variantă revizuită.

Anda îl privea derutată. De unde scoate Sam atâtă ură și de ce? Citise undeva că ura e iubire trădată. Sigur iubirea e cel mai puternic sentiment. Oamenii se iubesc în ghetouri, în canale, în camerele de gazare, te agăți de-o mâna, de-o privire. Anda se uită în jos, vede frunza fărâmătată ca o scrisoare scoasă din foc. Lonko scrie în caiet că Leo, tatăl meu arian, când lucra la umplerea sacilor cu păr și dinți de aur, expediați la marile firme de produse de lux și galanterie, reușise să facă rost de niște fâșii înguste de hârtie de împachetat pe care scria cu un ciot de creion, găsit pe jos la vespasiană, „Te iubesc, ai încredere!“. Răsucea fâșii alea până ajungeau de grosimea unei țigări și le înfășura într-o bucătică de branț putred care se desprindea ușor din bocanc... era lipicioasă de la căldura tăpii. Lăsa „chiștocul“ să-i cadă din mâna când treceau din întâmplare unul pe lângă altul pe alei, printre barăci. Era o fată rasă în cap cu care nu vorbise niciodată. O vedea cum se apleacă să-și închidă bareta. Și, când se ridică, asfaltul aleii rămânea curat, pentru că aici „*Sauberkeit*¹

1. Curățenia (germ.).

era *über alles*¹!, ca Deutschland. Radia de fericire. Iubirea ne însoțește până la sfârșitul lumii. Dar Germania e plină de victime din Est cu vulve pipernicite, eretice, strivite sub centura de castitate. Pricepi ce vreau să spun. În Germania, victimă mănâncă poetul cum pe vremuri în Anglia oaia mânca omul, dar scopul scuză mijloacele. Bagă-ți bine în cap, spune ca ei, că nu „supraoamenii” au făcut Holocaustul, „suboamenii” au ucis mai mulți! Și-ai să fii decorat. Dacă aş ști că săngele meu arian mi s-a strâns tot într-un cheag bine delimitat în trup, mi-aș smulge bucata aia de carne și-aș da-o la câini. Și Grete spunea, tu n-ai nimic rău de spus despre Germania...?

Pe alei trec copiii de la grădinița „Pinocchio”, doi câte doi, ținându-se de mână. Cântă: „În pădurea verde, cântă cucul cântă...”. Două supraveghetoare îi conduc. Kertész spune în *Kadişul* lui că Auschwitzul începe cu familia, cu școala, cu biserică... Anda se ridică. Să mergem. Da, să mergem, atunci, ne mai vedem. Sam se suie pe bicicletă. Anda mai întoarce o dată capul după el.

Vizavi de cele două case alăturate din Bulevardul Dinicu Golescu 26-28, cea cu balcon la stradă și perdeluțe roz, unde spunea Onkel Dumitro ba că-i comandament german, ba rusesc, și casa vagon, cu chioșcul îmbrăcat în iederă de lângă cișmeaua unde-și făcea motanul Zogu siesta, era un parculeț. În mijlocul rondului de flori trona statuia lui Dinicu Golescu. Niciunul din pensionarii care moțiau pe bănci nu-și pusese vreodată întrebarea ce mare scofală făcuse bărbatul ăla de piatră cocoțat pe soclu. S-ar putea ca unii să-l fi confundat cu Grigoraș Dinicu, celebru viorist care ajunsese să cânte *Avant de mourir* mai mișcător decât

1. Mai presus de orice (germ.).

Boulanger. Printre pensionarii care „socializau”, cum se spune azi, o oră pe zi, de la 11 la 12, pe-o bancă, numai unul își ținea în vestă ceasul de buzunar cu lanțul de aur la vedere. Era Papa Levy. Studia fizionomiile celor ce picoteau, fie cu capul într-o parte, fie cu el dat pe spate și cu gura deschisă sau, pur și simplu, cu bărbia în piept, cum studiază un arheolog craniile unor humanoizi din cretacic. Dar azi e absorbit de un spectacol neobișnuit. Un bărbat bine făcut, cu părul tuns „perie”, cu maxilare proeminente, la vreo 45 de ani, își dressează câinele, un ciobănesc german. Vestonul scurt *gris-vert*, încheiat cu nasturi de os, și pantalonii bufanți *knickerbockers*, ciorapii de lână trei sferturi, mulați pe gambele puternice, ghetele de iuft și, mai ales, ordinele scurte adresate câinelui îi trădează originea. Papa Levy își împăturește ziarul *România liberă*, pe care tocmai începușe să-l răsfoiască, și-l pune alături, pe bancă. În colțul din stânga sus se poate citi: *Oamenii muncii serbează colectivizarea!* Urmărește scena care se desfășoară în fața lui cu atenție, în timp ce în cap aude clar *Ein Jäger aus Kurpfalz, ein Jäger aus Kurpfalz, Juja, Juja, gar lustig ist die Jägerei, ein Jäger aus Kurpfalz*¹, vocea Friedei, bona lui Leon, care-l învăța germana. Străinul aruncă o mingă de tenis la o distanță de zece metri. Câinele țășnește ca din pușcă, apucă mingea între dinți și se aşază pe labele din spate. Gus, *komm ber*²! – câinele vine imediat la apel. *Ein halber Kreis!*³ Gus face un semicerc perfect în jurul stăpânului. *Gut so! Jetzt, ein ganzer Kreis!*⁴ Gus se-nvârte cu precizia unui compas. So

-
1. Un vânător din Pfalz, ce veselă e vânătoarea, un vânător din Pfalz (cântec popular, germ.).
 2. Vino aici (germ.).
 3. Un semicerc! (germ.).
 4. Așa! Acum un cerc complet! (germ.).

Fiction *Ltd*

„Poeta româncă este o descoperire pentru spațiul de limbă germană – este literatură de înaltă clasă, literatură la superlativ! Înregistrează tot ce îl au hărăzit amintirile reale, prezentul rău. Vorbește de case cu ferestre care prevăstesc nenorociri, de pălniile gramofonelor care ăngheț kilometri de tăcere». După căderea regimului Ceaușescu a rămas la fel – altfel decât ceilalți –, nu și-a luat drept întă opozitia. A folosit libertatea nouă, a folosit și formule noi de expresie. E normal să așteptăm cu nerăbdare apariția în limba germană și a altor romane ale acestei autoare. Limba ei este imprevizibilă, capricioasă, ascunde un mare mister. Miracolul se săvârșește într-un flux continuu, de fapt, în poezia ei de neîntrerupt. Cum spune autoarea citându-l pe Oscar Wilde: „Un capriciu durează mai mult decât o pasăre”. Cât de periculoase, cât de superbe sunt capriciile acestei scriitoare!”

Harald Hartung, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*

EDITURA POLIROM

ISBN 978-973-46-4895-8

www.polirom.ro

Carte publicată și în ediție digitală